

สุรพงษ์ กองจันทึก

อำนาจเถื่อนในสังคมไทย

กับ **ความหวัง** จาก **'บิลลี่'**

สุรพงษ์ อำนาจเถื่อน กับ ความหวัง

6 ปีนัดที่สะท้อนสังคมไทยในห้วงเวลาอย่างยิ่ง เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษแถลงถึงการพบชิ้นส่วนกระดูกที่ได้รับการยืนยันว่าเป็นของ "บิลลี่" พอลเจี๊ยะ วัชรเจริญ เกษะเรียมบ้านบางกลอย เพชรบุรี ที่หายสาบสูญตั้งแต่วันที่ 17 เมษายน 2557

เมื่อถึงน้ำมัน 200 ลิตร ถูกนำขึ้นจากผิวน้ำอันสงบนิ่งของแก่งกระจาน ความหวังในการคลี่คลายคดีก็สว่างขึ้นหลังอยู่ท่ามกลางความมืดมนมานานถึง 5 ปี

แน่นอน ไม่ใช่คดีฆาตกรรมธรรมดา แต่มีความซับซ้อน เชื่อมโยง และชวนให้ตั้งคำถามถึงความเกี่ยวพันกับเจ้าหน้าที่รัฐว่ามีเกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ อย่างไร

"เรื่องนี้สะท้อนว่าประเทศไทยยังมีอำนาจเถื่อน แนวคิดรวมทั้งการปฏิบัติที่ป่าเถื่อน ผิดกฎหมาย แต่กลับยังอยู่ในสังคมไทยและยังได้รับการยอมรับตลอดมา"

คือปากคำของ **สุรพงษ์ กองจันทึก** ประธานมูลนิธิผสานวัฒนธรรม อดีตประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น เจ้าของ "คำนำ" อันลือลั่นในโลกออนไลน์ จากหนังสือ "ใจแผ่นดิน แผ่นดินกลางใจกะเหรี่ยงแก่งกระจาน" ซึ่งเปิดความจริง-ล้างความเท็จ ปมกะเหรี่ยงติดอาวุธ รุกป่า ยึดที่ดิน ว่าหาใช่เช่นนั้นไม่

เสาร์ www.facebook.com/ScoopMati ประชาชน

แม้จุดจบน่าเศร้าอย่างไม่เกินความคาดเดา แต่เจ้าตัวเชื่อก็คงจะนำไปสู่สิ่งอื่นๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่อง "คนกับป่า" และนี่คือคำตอบของ 13 คำถามในหลากหลายแง่มุมจากประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของ "คนทำงาน" ผู้ติดตาม คลุกคลี ลงพื้นที่ ช่วยเหลือ และผลักดันประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนตลอดมา แม้กระทั่งวินาทีนี้

●บิลลี่สูญหายนาน 5 ปี อยู่ๆ มาพบตอนนี้ คิดว่ามีวาระซ่อนเร้นหรือนัยยะอะไรไหม?

คงไม่มี จะเห็นว่าดีเอสไอเข้ามาตลอด ตั้งแต่เกิดเรื่องเพราะการที่จะเป็นคดีพิเศษได้ ดีเอสไอต้องชี้แจงเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการซึ่งก็ต้องมีข้อมูลว่าเกิดอะไรขึ้น พิเศษอย่างไร ทำไมเข้าช่วย ไม่ใช่รวบรวมเรื่องแล้วถึงเข้ามาดู แต่ต้องดูก่อนว่ามีข้อมูลจำเป็นที่ดีเอสไอสามารถใช้อำนาจเข้าไปได้ หรือมีเงื่อนไขบางอย่างที่ต้องใช้อำนาจดีเอสไอ ถ้าไม่จำเป็น ก็ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานปกติ เมื่อเข้าไปแล้วก็เก็บข้อมูลตลอดมา แต่คงไม่สามารถเปิดเผยได้เพราะเป็นเรื่องภายใน พอมีข้อมูลชี้ชัด ก็เปิดเผยข่าว เป็นเรื่องปกติ

●"มโน" กรรยาบิลลี่ให้สัมภาษณ์สื่อว่า เชื่อว่าดีเอสไอรู้อยู่แล้วว่าใครทำ แล้วส่วนตัวรู้ไหม?

เราเชื่อว่าดีเอสไอมีข้อมูลมากกว่านี้ เพราะการเปิดเผยสาธารณะ เขาไม่เผยแพร่หรอก เขาคงมีมากกว่านี้ แต่มากกว่าขนาดไหนไม่รู้ การที่ออกมาเปิดเผยแน่นอนทำให้ผู้กระทำผิดรู้ตัว แสดงว่าดีเอสไอน่าจะมีการป้องกันในเรื่องเหล่านี้อยู่แล้วถึงกล้าออกมา คือเราไม่เชื่อว่าดีเอสไอเปิดเผยออกมาเพื่อให้ผู้กระทำผิดรู้ตัวและเตรียมหลักฐาน เพื่อจะรอด

กรณีบิลลี่ คนทำงานในในระดับหนึ่ง อย่างน้อยหลบมาได้ถึง 5 ปี สิ่งที่เราพบไม่ใช่ขงายๆ ดังอยู่ในน้ำที่ลึกที่สุด มองข้างนอกไม่มีทางเห็น เทคโนโลยีที่ดีเอสไอเอามาใช้ คือการตรวจสอบแกนหาโลหะ เป็นเทคโนโลยีใหม่ ถ้าไม่มีอาจจะยังไม่เจอ และ/หรือเจอแล้วก็อาจตรวจไม่ได้ เพราะไม่มีดีเอ็นเอชั้นนิวเคลียสอยู่ ถูกเผาหมดแล้ว ต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ซึ่งสมัยก่อนไม่มีอีกเช่นกัน คือการตรวจหาไมโครคอนเดียนซึ่งเป็นเรื่องราวระหว่างแม่กับลูก กรณีบิลลี่ ลูกของแม่บิลลี่ยังมีชีวิตอยู่ทุกคน มีบิลลี่หายไปคนเดียว เลยสรุปได้ว่าเป็นบิลลี่ ถ้าใครตาย

เรื่องเหล่านี้ยังอยู่แล้วถึงถ้าออกมา คือเราไม่เชื่อว่าดีเอสไอเปิดเผยออกมาเพื่อ
ให้ผู้กระทำผิดรู้ตัวและเตรียมหลักฐาน เพื่อจะรอด

กรณีบิลลี่ คนทำคงมั่นใจในระดับหนึ่ง อย่างน้อยหลบมาได้ถึง 5 ปี สิ่งที
พบไม่ใช่ข่ายาฯ ดังอยู่ในน้ำที่ลึกที่สุด มองข้างนอกไม่มีทางเห็น เทคโนโลยีที่
ดีเอสไอเอามาใช้ คือการตรวจสแกนหาโลหะ เป็นเทคโนโลยีใหม่ ถ้าไม่มีอาจจะ
ยังไม่เจอ และ/หรือเจอแล้วก็อาจตรวจไม่ได้ เพราะไม่มีดีเอ็นเอชั้นนิวเคลียส
อยู่ ถูกเผาหมดแล้ว ต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ซึ่งสมัยก่อนไม่มีอีกเช่นกัน คือการ
ตรวจไมโครคอนเดรียซึ่งเป็นเรื่องระหว่างแม่กับลูก กรณีบิลลี่ ลูกของแม่บิลลี่
ยังมีชีวิตอยู่ทุกคน มีบิลลี่หายไปคนเดียว เลยสรุปได้ว่าเป็นบิลลี่ ถ้ามีใครตาย
ไป 1 คน บิลลี่หายไป 1 คน ก็ไม่รู้ว่าเบาะหลักฐานไหน นี่เป็นความบังเอิญ

●หลังพบชิ้นส่วนกระดูกบิลลี่ ประเด็นวัฒนธรรม “ลอยนวล” ในสังคม ไทยถูกพูดถึงอีกครั้งอย่างกว้างขวาง มองประเด็นนี้อย่างไร?

ต้องพูดความจริงกันนะครับ ว่าที่ผ่านมามีการอุ้มหายไม่ได้เกิดครั้งแรก
มีหลายเคส เกือบทุกเคส ไม่สามารถหาผู้กระทำผิดได้ ก็เกิดคำว่าลอยนวล
จริงๆ แล้วทั่วโลกก็เป็น แต่ไทยยังไม่มียกกฎหมายมาช่วยก็ยิ่งทำให้ยากใหญ่
ระยะเวลาผ่านไปนานเข้า ก็ยิ่งตอกย้ำว่าการลอยนวลน่าจะเป็นไปตามนั้น
ต้องขอบคุณดีเอสไอ นี่ถือเป็นผลงานแรกๆ ที่สำคัญในแง่หนึ่ง ซึ่งก็หวังว่าจะ
ลบภาพลักษณ์ที่คนอื่นมองว่าไม่มีน้ำยา ตรวจเรื่องไหนก็เงิบ โดยสร้างผล
งานตัวเองจากเรื่องนี้

●การเยียวยาจากภาครัฐต่อความเสียหายต่างๆ จากคดีลักษณะนี้เป็น อย่างไร?

ขออนุญาตใช้ว่า ไม่มี เพราะเรื่องคนหาย พอยังไม่เป็นคดี คือไม่รู้เกิด
อะไรขึ้น เจ้าหน้าที่ยังไม่สืบสวน ไม่มีข้อสรุปอะไรเลย ก็ยังไม่สามารถเยียวยา
ได้ กรณีมีข้อ เวลาจะคุ้มครองพยาน ก็ไม่ง่าย ถ้าไม่ใช่ชาวต้ง ไม่ใช่สภ
พยานความเข้าใจไปยื่นมือช่วยเหลือ ก็จะไม่มีการคุ้มครองพยาน นี่แค่คุ้มครอง
พยานเท่านั้นนะ ยังไม่ได้พูดถึงการเยียวยา ซึ่งเราหวังว่าถ้ามีกฎหมาย จะมา
ช่วยเติมช่องว่างตรงนี้ได้ เราต้องรอให้มีร่าง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการ
ทรมานและการกระทำให้นุกลถนุหายออกมา

●พ.ร.บ.ฉบับที่ว่ามี ถ้ามีการใช้บังคับแล้ว จะเปลี่ยนแปลงหรือส่งผล อย่างไรที่เป็นรูปธรรม?

กฎหมายฉบับนี้ เริ่มต้นจากการป้องกันก่อน ซึ่งเดิมไม่มีการป้องกันเลย
การป้องกันจะทำอย่างไร ก็เช่น ถ้าผู้บังคับบัญชาทราบว่ามีลูกน้องตัวเองจะไป
อุ้มให้คนหายแล้วไม่ห้าม จะมีความผิด แต่ถ้าเป็นกฎหมายปกติ ผู้บังคับบัญชา
แค่ทราบ ไม่ผิด ถ้าไม่เข้าไปสนับสนุน สมมติว่าได้ยินลูกน้องพูดกันแล้วไม่ได้
บอก ว่า เฮ้ย เฮ้ยไปทำเลย เดิมไม่ผิด รับทราบเฉยๆ ไม่ได้เชียว ก็ไม่ผิด แต่
ถ้าเป็นกฎหมายใหม่ ผู้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบด้วย

●นอกจากกฎหมายแล้ว ยังมีกลไกหรือวิธีการอื่นๆ ที่ช่วยป้องกันได้ อีกไหม?

ในเชิงป้องกัน นอกจากร่างกฎหมายแล้ว ทางอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพ เคยนั่งคุยกับผม กับสื่อด้วย และสรุปตรงกันว่า หลักการทั่ว
โลก มีการป้องกันคือ คนที่มีประวัติอาชญากรรม รัฐจะมีแบล็กลิสต์ เพื่อเฝ้า
ระวัง ขณะเดียวกันคนที่ออกมาต่อสู้กับอิทธิพลมืดซึ่งเสี่ยงที่จะถูกทรมาน ถูก
ฆ่า ถูกอุ้มหาย นี่เรียกว่า White list ทำโลกมีหลักเกณฑ์การปกป้องนักสิทธิ
มนุษยชน มีแนวคิดจะหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาให้เป็นรูปธรรม มีการตั้งกรรมการ
ช่วยกันยกย่อง แต่เสียดายว่าอธิบดีท่านนั้นย้ายไปอยู่กรมอื่น เรื่องนี้ก็หายไป
อยากให้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่

●การคลี่คลายคดีนี้เกี่ยวข้องกับประเด็น “มรดกโลก” มากน้อยแค่ไหน?

ถ้าถามว่าเป็นการสังการใหม่ เพื่อให้มาออกตอนนี้ โดยมีจุดประสงค์ใน
การสร้างภาพว่าไทยดูแลเรื่องนี้ดี หวังนำไปสู่การประกาศมรดกโลก ผมเชื่อ
ว่าไม่เกี่ยว เพราะที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งดูแลเรื่องมรดกโลกก็ไม่เคยแก้ไข
ปัญหาตามที่ต่างประเทศเสนอมา ทั้งเรื่องชุมชนกิตติ เรื่องอะไรก็ดี ยังเป็นการ
ดำเนินการเดิมๆ ทำมา 4-5 ปี ก็ได้รับการปฏิเสธเดิมๆ ตลอดมา เนื่องจาก
ไม่เปลี่ยนวิธีคิด

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคน
ปัจจุบันก็ยังยืนยันว่าจะเสนอใหม่ ซึ่งก็ไม่ว่ากระทรวง เปลี่ยนวิธีการ
กระทำ ยังไม่ได้เข้าหาชาวบ้าน ไม่ได้เปลี่ยนอะไรเลย สรุปคือ ไม่น่าเกี่ยว แต่
จังหวะเผอิญพอดีที่ออกมาชัดเจนในช่วงนี้ ซึ่งส่งผลแน่นอน เพราะโลกถาม

อยู่แล้วว่าการที่บิลลี่หายไป ไทย
ยังไม่สามารถทำอะไรได้ แล้วคุณ
ทำให้ชัดเจนได้ ก็จะสามารถอธิบาย
นะ เราหาผู้กระทำผิดจนกระทั่งนำ
ที่ตีของไทยในการขึ้นทะเบียนมรดก

●แล้วชาวบ้านในพื้นที่ต้องการ

กรณีทุ่งใหญ่นเรศวร ห้วยขา
มรดกโลกในเขตป่าซึ่งชาวบ้านอาศัย
เลย ชาวบ้านเขาเฉยๆ คือ ขึ้นที่ขึ้น

พอประกาศทุ่งใหญ่นเรศวรเป็น
ด้วยนะครับ มาร้องรำทำเพลง มา
ผมก็ไปร่วม ทุกวันนี้ทุ่งใหญ่นเรศวร
ชาวบ้านใช้ชีวิตเหมือนเดิม แต่ข้อ
ใหญ่มาจากคนนอกทั้งนั้น ทุ่งใหญ่
เข้าไป เลือดดำ ก็เกิดจากคนนอก

แต่กรณีแก่งกระจาน ถึงชาวบ้าน
ในแผนที่มาเป็นร้อยปีแล้ว แต่รัฐ
ใหญ่ หัวหน้าอุทยานแก่งกระจาน
ผมใช้คำว่าตรงข้ามเลย แก่งกระจาน
เลย เรียกว่าบังคับดีกว่า ชาวบ้าน
ไม่ได้เผาแค่บ้านเดียว เผาเป็นร้อย

อาจเป็นชุดคำที่ไม่ค่อยเข้ากันสักเท่าไร สำหรับ
เศรษฐีน้ำตา ชื่อเพลงดังของ สุเทพ วงศ์กำแหง, 3
เมษนาแพซึ่งที่แท้เป็นชื่อสุนัข และสิทธิมนุษยชน ถ้อยคำ
อันมีความหมายทรงพลัง

ทว่า ทั้ง 3 คำคือสิ่งที่ สุรพงษ์ กองจันทึก ผูกพันไม่
ทางใดก็ทางหนึ่ง

“เดือนหนึ่งผมจะไม่ร้องเพลงที่ รพ.จุฬารัตน์ครั้งหนึ่ง
ไปร้องให้ผู้ป่วย รุ่นพี่ที่เป็นนักร้องเก๋วงสุนทราภรณ์เป็น
คนจัด เพลงที่ร้องบ่อยคือเศรษฐีน้ำตา”

ไม่ใช่แค่ราวเพลงอันไพเราะ เจ้าตัวยังเล่นเปียโน
ซึ่งเดิมเป็นของลูกสาวที่ทันตแพทย์ซึ่งพักหลังทุ่มเทกับ
การเรียนจนไม่ค่อยมีเวลาจับเครื่องดนตรีมากนัก ตำแหน่ง
ศิลปินหลักจึงตกอยู่กับนักสิทธิมนุษยชนคนนี้

เวลาว่าง ยังออกกำลังกายด้วยการวิ่งในสวนหน้า
บ้านเขา 100 รอบ โดยมี มอคค่า ลาเต้ และคาปู ให้
กำลังใจอยู่ใกล้ๆ

‘คาปู ลาเต้ มอคค่า’ เศรษฐีน้ำตา และคำสวยๆ ว่า ‘สิทธิมนุษยชน’

“ตัวสีดำชื่อมอคค่า แก่สุด ได้มาจากสัตว์แพทย์ประจำ
เคยเป็นหมาของคนงานก่อสร้าง พองานเสร็จ ไม่เอาหมา
ไป หมอเลยเฝ้านำให้ผมรับมา (หัวเราะ) ส่วนคาปู ตัวเล็ก
สีน้ำตาล เท่าแก่ ได้มาเพราะมีรุ่นน้องไปเจอหมาจรถูกกด
ชน เขาเอาไปรักษาแล้วฝากไว้ที่คลินิก ผมก็ไปรับมาเลี้ยง
สุดท้าย ลาเต้ ตัวใหญ่สุด ลาบราดอร์นะ แต่ก็เปอร์เซ็นต์
ไม่รู้ (หัวเราะ) เจ้าของเดิมให้มา ก่อนให้ ขอดูรูปบ้าน พอ

เลี้ยงแล้วยังอัปเดตให้เขาด้วย สัตว์แพทย์ที่คุ้นเคยกัน
บอกว่า พี่ๆ ผมว่าไม่น่าใช้ลาบราดอร์พันธุ์แท้ะ ไวโดๆ
ก่อนค่อยยืนยันแล้วกัน มาดูตอนนี้ พุดๆ ไม่ใช่พันธุ์แท้
แต่เลี้ยงแล้วก็รัก ตัวนั้นอนในบ้านเลย” เล่าอย่างอารมณ์
ดี ต่างจากท่าทีจริงจังครั้งพุดถึงเบื้องหลังอันน่าเจ็บปวด
ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเขาให้การผลักดันช่วยเหลือตลอดมา
ในใจ
ถามถึงความคาดหวังสูงสุดในเชิงอุดมคติ ได้รับคำ
คนอ

พงษ์ กองจันทัก

มาเยือนในสังคมไทย

ความหวัง จาก 'บิลลี่'

●แต่คนส่วนหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งมองการกระทำนี้เป็น “วีรกรรม” คนทำคือ “ฮีโร่”?

กระแสรึนในบ้านเรา เอาเฉพาะป่า ไม่เอาคน มูลนิธิที่ทำเรื่องรักษาป่า ก็ไม่ได้เข้ามาส่งเสริมชาวบ้านในการรักษาป่า สื่อสมัยก่อน ก็กลายเป็นเครื่องมือในการทำลายล้างชาวบ้าน เห็นว่าเป็นกองกำลัง มีอาวุธสงคราม เป็นผู้บุกรุก เป็นพวกค้ายาเสพติด ก็ไปเสนอภารกิจนี้ในแง่ที่ว่าคนทำเป็นฮีโร่ ปกป้องอธิปไตยของชาติ จนกระทั่งปูคออีลุกขึ้นมา สุดท้ายศาลปกครองสูงสุดตัดสินเมื่อปีที่แล้วบอกว่า ชาวบ้านเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม การที่เจ้าหน้าที่ไปเผาบ้าน เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ต้องทำตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553 ซึ่งมีนโยบายและแนวปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง ยุติการจับกุม ให้การคุ้มครอง เยียวยาค่าเสียหาย แต่การเยียวยาเป็นเงินหลวงตัดสินแล้วก็เอามาให้ เป็นเรื่องกระบวนการจัดการชุมชน จนวันนี้ผ่านไปปีกว่าแล้ว ยังไม่จัดการเลย

●การที่วิถีคิดของทุ่งใหญ่กับแก่งกระจานแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทำไมแนวนโยบายหลักของทั้งกระทรวง หรือทั้งกรมไม่มุ่งไปในแนวทางเดียวกัน?

เห็นด้วยกับคำถามนี้ ทำไมกรมอุทยานฯ ไม่ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่ทำให้เกิดความเสียหายกับรัฐ กับชาวบ้าน กับภาพลักษณ์ประเทศไทย ที่เราไม่ได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกแก่งกระจานติดต่อกัน 4-5 ปี เพราะหลักการทั่วโลก เขามองว่าชุมชนเป็นเจ้าของป่า จะทำอะไรก็ต้องไปขออนุญาตเขา เราเป็นคนนอก ประเทศไทยเหลือๆ จะเป็นประเทศเดียวในโลก ที่คิดว่าคนอยู่ในป่าไม่ได้ ต้องเอาคนออก ครึ่งนี้กรมการมรดกโลกก็เสนอเราชัดเจน 3 ข้อ ข้อ 3 ซึ่งเป็นข้อใหญ่คือให้ไปดูเรื่องสิทธิมนุษยชน ให้ปฏิบัติตามไกด์ไลน์ของเขา แต่ไทยไม่ได้พูดถึงย่อนี้เลย รัฐไทยยังคิดว่า โอเค มีคนในป่าก็ได้ แต่จะ “อนุญาต” ให้อยู่อย่างไร ต้องย้านะครับว่ายั้งผิดกฎหมายอยู่ แต่ผ่อนปรนอยู่ในเงื่อนไขอย่างไร ซึ่งทั่วโลกไม่มีใครคิดแบบนี้

●สังคมไทยเรียนรู้อะไรจากคดีบิลลี่?

ผมว่ามี 2 ประเด็นครับ เอาแต่ที่ไม่ดีก่อน ก็จะเห็นว่ามีคนจำนวนหนึ่ง เลือกที่จะจัดการชาวบ้านโดยอ้างว่ารักษาป่า ด้วยวิธีที่ผิดกฎหมายแล้วได้รับการยอมรับอย่างมากจากคนในสมัยหนึ่งด้วย แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่บางส่วนก็ไม่ได้ด้วย มาช่วยในปฏิบัติการนี้คือปฏิบัติการยุทธการตะนาวศรี มีการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่จากส่วนอื่นเข้ามาช่วยด้วย กลายเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การที่ ฮ.ตท 3 ลำ ซึ่งเราก็เสียใจกับการสูญเสียครั้งใหญ่ แน่นนอนว่า เป็นเรื่องน่าเศร้า แต่ชาวบ้านถูกเผาบ้านเป็น 100 หลัง ก็น่าเศร้าเช่นกัน คนที่ลุกขึ้นมาต่อสู้ เอาข้อมูลมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ อย่าง อ.ทัศนภมล โอบอ้อม พาบิลลีมาเจอผมได้ 7 วัน อาจารย์ก็ถูกยิงตาย บิลลีลุกขึ้นมาทำหน้าที่ต่อ ก่อนที่ปูคออีจะเจอหน้าศาล บิลลีก็ถูกยิงตาย คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็ไม่ได้ได้รับการสืบสวน

●สังคมไทยเรียนรู้เรื่องโรคคิตีบิลส์?

ผมว่ามี 2 แง่มุมครับ เอาแง่ที่ไม่ดีก่อน ก็จะเห็นว่ามีคนจำนวนหนึ่ง เลือกที่จะจัดการชาวบ้านโดยอ้างว่ารักษาป่า ด้วยวิธีที่ผิดกฎหมายแล้วได้รับการยอมรับอย่างมากจากคนในสมัยหนึ่งด้วย แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่บางส่วนก็ไม่ว่าด้วย มาช่วยในปฏิบัติการนี้คือปฏิบัติการยุทธการตะนาวศรี มีการสนธิกำลังเจ้าหน้าที่จากส่วนอื่นเข้ามาช่วยด้วย กลายเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การที่ ฮ.ตท 3 ลำ ซึ่งเราที่เสียใจกับการสูญเสียครั้งใหญ่ นั่นเองว่า เป็นเรื่องน่าเศร้า แต่ชาวบ้านถูกเผาบ้านเป็น 100 หลัง ก็น่าเศร้าเช่นกัน คนที่ถูกข่มขืนมาต่อสู้อา ข้อมุลมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ อย่าง อ.ทัศนภพ อโบล้อม พาบิลส์มาเจอผมได้ 7 วัน อาจารย์ก็ถูกยิงตาย บิลส์ก็ถูกข่มขืนมาทำหน้าที่ต่อ ก่อนที่ปู่คออี้จะเจอหน้าศาล บิลส์ก็ถูกข่มขืน คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็ไม่ได้รับการสืบสวนสอบสวนอย่างจริงจัง ยังอยู่ในอำนาจ ถ้าดีเอสไอไม่มาเจอ ก็เงียบหายไป ในสังคมที่ดูคล้ายๆกับไม่มีความจริง แต่ในขณะเดียวกัน อีกแง่หนึ่งเรื่องของ บิลส์ เรื่องของปู่คออี้ ก็นำไปสู่ความหวังของสังคมไทย ในการแก้ไขปัญหา เรื่องคนกับป่า ปัจจุบันเรามีคนอยู่ในพื้นที่ป่าประมาณ 15 ล้านคน ถ้าเอาหลักเกณฑ์นี้มาใช้ก็จะแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

ประเด็นต่อมาที่สืบหน้าคือมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553 ให้พื้นที่ภูมิลิขิตชาวกะเหรี่ยง พอออกมานับ เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ส่วนใหญ่ บอกว่านี่ไม่ใช่กฎหมายของเขา เขาไม่มีหน้าที่ปฏิบัติตาม ต้องปฏิบัติตามมติ ครม. 3 มิถุนายน 2541 ซึ่งเป็นมติที่เขาซึ่งขึ้นมา ซึ่งก็ไปจัดการว่าชาวบ้านผิดกฎหมายอย่างไร มีการสู้กันในศาล ศาลบอกต้องทำตามมติ 3 สิงหาคม 2553 หมายความว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำอะไรๆ มานี้ผิดหมดเลย ซึ่งต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีคิด การดำเนินการของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานฯ ทั้งหมด แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่ได้ทำอะไรเลย

การอื่นๆ ที่ช่วยป้องกันได้

ทางอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกล่าวว่า หลักการทั่วๆ ไป รัฐจะมีเบสิกไลต์ เพื่อเผื่อให้มีสิ่งที่จะถูกทรมาน ถูกใช้เพื่อละเมิดสิทธิมนุษยชน มีการตั้งกรรมการขึ้นอยู่กรมอื่น เรื่องนี้ก็หายไป

อยู่แล้วว่าการที่บิลส์หายไป ไทยทำอะไรให้มีความชัดเจนบ้าง ขนาดคนหาย ยังไม่สามารถทำอะไรได้ แล้วคุณจะไปดูแลสัตว์ ดูแลพืชได้อย่างไร แต่ถ้าทำให้ชัดเจนได้ ก็จะสามารถอธิบายทั่วโลกได้ว่า ประเด็นบิลส์ เราเคลียร์แล้วนะ เราหาผู้กระทำความผิดจนกระทั่งนำไปสู่การลงโทษได้ จึงน่าจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของไทยในการขึ้นทะเบียนมรดกโลก

●แล้วชาวบ้านในพื้นที่ต้องการหรือเปล่า?

กรณีทุ่งใหญ่นเรศวร ห้วยขาแข้ง เมื่อ 20 กว่าปีก่อน ก็มีการประกาศมรดกโลกในเขตป่าซึ่งชาวบ้านอาศัยมานานแล้ว เหมือนกรณีแก่งกระจานเลย ชาวบ้านเขาเฉยๆ คือ ขึ้นก็ขึ้น ไม่ขึ้นก็ไม่ขึ้น

พอประกาศทุ่งใหญ่นเรศวรเป็นมรดกโลก ชาวบ้านก็ออกมาเฉลิมฉลองด้วยนะครับ มาร้องรำทำเพลง มาพูดคุยกัน จัดงานที่ตัวจังหวัดกาญจนบุรี ผมก็ไปร่วม ทุกวันนี้ทุ่งใหญ่นเรศวรก็สงบสุขตลอดมา 20 กว่าปี เพราะเขาให้ชาวบ้านใช้ชีวิตเหมือนเดิม แต่ป้องกันไม่ให้คนนอกเข้ามา เพราะปัญหาส่วนใหญ่มาจากคนนอกทั้งนั้น ทุ่งใหญ่ฯ มีการตั้งคือ ฮ.ปตท. ซึ่งเกิดจากทหารเข้าไป เลือดดำ ก็เกิดจากคนนอก

แต่กรณีแก่งกระจาน ถึงชาวบ้านอยู่มานานแล้ว หมู่บ้านใจแผ่นดินปรากฏในแผนที่มาเป็นร้อยปีแล้ว แต่วิธีการจัดการของเจ้าหน้าที่ไม่เหมือนกับทุ่งใหญ่ฯ หัวหน้าอุทยานแก่งกระจานฯ ตรงกันข้ามกับหัวหน้าอุทยานทุ่งใหญ่ฯ ผมใช้คำว่าตรงข้ามเลย แก่งกระจานจะย้ายชาวบ้านออก อย่าใช้คำว่าย้ายเลย เรียกว่าบังคับดีกว่า ชาวบ้านไม่ออกก็เผาบ้าน นำมาสู่การฟ้องร้องกัน ไม่ได้เผาแค่บ้านเดียว เผาเป็นร้อยๆ หลัง

●คดีบิลส์จะเป็นจุดเริ่มต้นหรือกรณีศึกษาให้คดีอื่นในอดีตและอนาคตอย่างไร?

คดีนี้บอกเราว่า ถึงแม้คุณจะมีอำนาจ มีความพยายามในการกลบเกลื่อนอย่างไรก็ตามแต่ เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็สามารถหาเบาะแสได้ คนที่จะทำอะไรๆ เหล่านี้ ก็จะไม่กล้าทำ ไม่เหมือนสมัยก่อนที่ทำแล้วไม่สามารถเอาผิดได้ คนที่ถูกข่มขืนคนที่ถูกฆาตกรรม คนที่ถูกข่มขืนทรมาน ก็บอกว่าไม่มีหลักฐานตายแล้วก็ตายไป แต่กรณีบิลส์ คนเริ่มมีความหวังว่าคนอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปตรวจสอบในเรื่องเหล่านี้ ก็ถือโอกาสเรียกร้องให้สังคมว่าต้องดูเรื่องนี้อย่างจริงจังในเชิงระบบ ทั้งป้องกัน ปราบปราม และเยียวยาด้วย

●คำถามสุดท้าย ดีเอสไอบอก 3 เดือนจับคนร้ายได้ เชื่อไหม?

เชื่อไม่เชื่อไม่รู้ แต่สิ่งที่ดีเอสไอพูดผ่านสื่อ นี้อิสัญญาประชาคม เมื่อประกาศต่อสื่อจำนวนมาอย่างนี้ น่าจะทำให้เขาถึงกล้าพูด

พันธุ์ทิพย์ วีระเนตร เรื่อง ภิญโญ ปานมีศรี ภาพ

‘มอคค่า’ ผู้นำตา ‘สิทธิมนุษยชน’

เลี้ยงแล้วยังอัปเดตให้เขาด้วย ลัทธิแพทย์ที่คุ้นเคยกันบอกว่า พี่ๆ ผมว่าไม่น่าใช่ลาบราดอร์พันธุ์แท้ะ ไว้โตๆ ก่อนค่อยยืนยันแล้วกัน มาดูตอนนี้ พูดง่ายๆ ไม่ใช่นะพันธุ์แท้ แต่เลี้ยงแล้วก็รัก ตัวนั้นนอนในบ้านเลย” เล่าอย่างอารมณ์ดี ต่างจากท่าทีจริงจังครั้งพูดถึงเบื้องหลังอันน่าเจ็บปวดของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเขาให้การผลักดันช่วยเหลือตลอดมา ถ้ามองถึงความคาดหวังสูงสุดในเชิงอุดมคติ ได้รับคำ

ตอบที่ไม่พลิกความคาดหวัง

“ผมคิดว่าผมคาดหวังเหมือนคนทุกคนในโลกนี้ คืออยากให้โลกสงบสุข ทุกคนไม่เบียดเบียนกัน ซึ่งหลักนี้อยู่ในใจคนทุกคน ความปรารถนาให้คนอื่นได้ดี หรือว่าเห็นคนอื่นเดือดร้อนแล้วเรารู้สึกเดือดร้อนเป็นธรรมชาติพื้น

ฐานมากๆ ของมนุษย์ เห็นได้ชัดเจนจากละครน้ำเน่า คนดูทั้งประเทศไทย เห็นใจคนดี ตำคนร้าย ทำไมพระเอกต้องบ๊องจ๋อง อยากให้เขาเป็นเ็นดัง เป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

อาจใช้คำศัพท์สวยๆ ว่า สิทธิมนุษยชนก็ได้